

นโยบายไทยต่อพม่า : ศึกษานโยบายรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544-2547)

นางสาวลลิตทิพย์ ครูรุ่งโรจน์รัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6824-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI POLICY TOWARDS MYANMAR : A STUDY ON THE POLICY OF THE
THAKSIN SHINAWATRA GOVERNMENT (2001-2004)

Miss Lalintip Krurungrodrhat

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Sciences

Chulalongkorn University

Academic Year 2547

ISBN 974-17-6824-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

นโยบายไทยต่อพม่า : ศึกษานโยบายรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร
(พ.ศ. 2544-2547)

โดย

นางสาวลลิตทิพย์ คุรุรุ่งโรจน์รัตน์

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

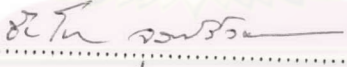
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิระ สมบูรณ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวลลิตทิพย์ คุรุรงโรจน์รัตน์ : นโยบายไทยต่อพม่า : ศึกษา นโยบายรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544-2547). (THAI POLICY TOWARDS MYANMAR: A STUDY ON THE POLICY OF THE THAKSIN SHINAWATRA GOVERNMENT (2001-2004)) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์, จำนวนหน้า 127 หน้า. ISBN 974-17-6824-9

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ.2544-2547) โดยเฉพาะในช่วงหลังจากที่ไทยได้เสนอ "นโยบายการทูตที่ก้าวไปข้างหน้า" ทั้งนี้ได้นำแนวความคิดเรื่อง Achieving Cooperation under Anarchy: Strategies and Institution ของ Robert Axelrod และ Robert O. Keohane มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงความร่วมมือของไทยและพม่าในการแก้ไขปัญหาต่างๆและการพัฒนาร่วมกัน ในช่วงปีพ.ศ.2544-2547 อย่างไรก็ตามการที่เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆขึ้นนี้ ทำให้ไทยได้รับผลประโยชน์หลายประการเช่นกัน เพราะไทยเชื่อว่าเมื่อรัฐบาลพม่าสามารถแก้ไขปัญหาภายในได้แล้วจะส่งผลให้ไทยแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับไทยได้ด้วย นอกจากนี้ยังส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าดีขึ้นตามลำดับ และมีผลต่อการที่ไทยจะได้รับความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาหลายด้านจากรัฐบาลพม่าด้วย

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าภายหลังจากที่ไทยประสบผลสำเร็จในการดำเนินนโยบายการทูตที่ก้าวไปข้างหน้าได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าดำเนินไปด้วยดี ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้วางไว้ นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอถึงผลประโยชน์ต่างๆที่ไทยจะได้รับจากการดำเนินนโยบายการทูตที่ก้าวไปข้างหน้าต่อพม่าด้วย

ศูนย์วิทยพัชยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ...ลายมือชื่อนิสิต...ลลิตทิพย์ คุรุรงโรจน์รัตน์.....
สาขาวิชา...ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ...ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา2547 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4581166424 : MAJOR International Relations

KEY WORD: THAI – MYANMAR RELATIONS / THAKSIN SHINAWATRA / FORWARD ENGAGEMENT

LALINTIP KRURUNGRODRHAT : THAI POLICY TOWARDS MYANMAR : A STUDY ON THE POLICY OF THE THAKSIN SHINAWATRA GOVERNMENT (2001-2004).

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. DR. CHAYACHOKE CHULASIRIWONGS, 127 pp. ISBN 974-17-6824-9

The objective of this thesis is to make a study on the Thai – Myanmar relations during the Thaksin Shinawatra government (2001-2004) especially after Thailand proposed the "forward engagement policy". For this study, the theory on cooperation by Robert Axelrod and Robert O. Keohane is used to analyze the solving of problems and development cooperation between Thailand and Myanmar from 2201 to 2004. Thailand believed that when Myanmar could dissolve its internal disputes, Thailand would also gain much benefit. Besides, the relationship between Thailand and Myanmar would gradually be improved through Myanmar's assistance.

This thesis found that after Thailand proposed the policy of "forward engagement", the relationship between the two countries became more positive. This is in accordance with the hypothesis proposed. Moreover, this thesis has also stated the benefit which Thailand will receive through the afore-mentioned policy.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DepartmentInternational Relations... Student's signature... สลิลทิพย์ กระจ่างรุ่งโรจน์

Field of studyInternational Relations... Advisor's signature... ชัยชนะ ชัยวัฒน์

Academic year2547..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสิ้นลงได้ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและเอกชน ดังนั้น ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ส่วนหนึ่งย่อมมาจากบรรดาท่านทั้งหลายที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาของท่านในการสนับสนุนข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้คำสัมภาษณ์ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา รวมทั้งการช่วยเหลือในด้านเอกสารอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนตลอดมา ซึ่งในการนี้ ผู้เขียนจึงใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องไว้ ณ โอกาสนี้

ทั้งนี้ เนื่องด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่ามาเสนอแนะแนวทางและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บำรุงสุขและอาจารย์ ดร.วีระ สมบูรณ์ ที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่างๆต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ได้รับการแก้ไขปรับปรุงมีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนอาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกท่านที่ให้ความกรุณาให้การศึกษาคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ รวมถึงดร.ศิริเชษฐ์ สังขะมาน และนักวิจัยท่านอื่นๆจากสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ความรู้และการสนับสนุนต่างๆระหว่างที่ผู้เขียนกำลังศึกษาอยู่ที่ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนๆภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้งหลาย ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จในที่สุด รวมถึงคนหนึ่งที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบุคคลสามท่านที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตได้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ชายที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้เขียนมาโดยตลอดด้วย

ลลิตทิพย์ คุรุรุ่งโรจน์รัตน์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	1
1.2 สมมุติฐาน.....	9
1.3 กรอบความคิด.....	9
1.4 ทบทวนวรรณกรรม.....	12
1.5 ขอบเขตการศึกษา.....	17
1.6 วัตถุประสงค์.....	17
1.7 วิธีดำเนินการศึกษาและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	17
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	17
1.9 การนำเสนอ.....	18
2. ความสัมพันธ์ไทย-พม่าระหว่าง พ.ศ.2531-2544.....	19
2.1 สาเหตุของความขัดแย้งภายในประเทศพม่า.....	19
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่าในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 สิงหาคม พ.ศ. 2531- 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534)	21
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่าในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (2 มีนาคม พ.ศ. 2534- 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 และ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2535 – 22 กันยายน พ.ศ. 2535)	25
2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่าในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 1) (23 กันยายน พ.ศ. 2535-12 กรกฎาคม พ.ศ. 2538)	27

(สารบัญต่อ)

หน้า

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่าในสมัยรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (13 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 – 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2539).....	35
2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่าในสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 – 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2540).....	37
2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่าในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2) (9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 – 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544).....	39
3. นโยบายต่างประเทศในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ.2544-2547).....	44
3.1 นโยบายต่างประเทศของไทยระหว่างพ.ศ.2544-2547.....	44
3.2 นโยบายต่างประเทศของไทยต่อพม่าระหว่าง พ.ศ.2544-2547.....	46
3.3 ความสำคัญของพม่าต่อความมั่นคงของไทย.....	48
3.3.1 ชนกลุ่มน้อย.....	48
1) ปัญหาการรุกร้าอธิปไตย.....	50
2) ปัญหาความเสียหายอันเกิดจากการสู้รบ.....	51
3) ปัญหาผู้อพยพ.....	51
3.3.2 เขตแดน.....	52
3.4 ความสำคัญของพม่าต่อเศรษฐกิจของไทย.....	53
3.4.1 การค้าในระบบ.....	54
3.4.2 การค้านอกระบบ.....	54
3.4.3 การค้าผ่านแดน.....	55
3.5 สถานการณ์ความไม่สงบระหว่างไทย-พม่า สมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร.....	56
3.5.1 สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2544.....	56
3.5.2 สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2545.....	61
3.5.3 สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2546.....	65

(สารบัญต่อ)

หน้า

4. ความร่วมมือระหว่างไทย-พม่า ในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร.....	68
4.1 การพบปะในระดับผู้นำ.....	68
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่าที่เกิดขึ้น พ.ศ. 2544-2547.....	76
4.2.1 ด้านการเมือง.....	77
4.2.2 ด้านเศรษฐกิจและการค้า.....	80
1) การค้าชายแดนไทย-พม่า.....	80
2) การค้าปกติไทย-พม่า.....	82
3) ด้านการลงทุนของไทยในพม่า.....	83
4.2.3 ด้านการประมง.....	85
4.2.4 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี.....	85
4.3 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวี-เจ้าพระยา-แม่โขง.....	88
4.3.1 ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน.....	91
4.3.2 บทบาทการให้ความช่วยเหลือของไทยต่อกิจกรรม ตาม ACMECS	92
4.3.3 แผนการดำเนินงานระหว่างไทย-พม่า.....	94
4.3.4 โครงการภายใต้ ACMECS ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการค้าไทย-พม่า....	96
5 สรุป วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ.....	100
5.1 สรุป.....	100
5.2 ผลประโยชน์ที่ไทยได้รับ.....	103
5.2.1 ผลประโยชน์ที่ไทยได้รับโดยตรงจากพม่า.....	104
1) ด้านความมั่นคง.....	104
2) ด้านเศรษฐกิจ.....	104
5.2.2 ผลประโยชน์ที่ไทยคาดว่าจะได้รับจากพม่า.....	106
1) การประชุมระดับทวิภาคี.....	106
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	108

(สารบัญต่อ)

หน้า

รายการอ้างอิง.....	111
รายการภาคผนวก.....	119
ภาคผนวก ก. การค้าระหว่างประเทศไทย-พม่า ปี 2544-2547(สิงหาคม).....	120
ภาคผนวก ข. ตารางมูลค่าของสินค้าที่อยู่ในมาตรการห้ามนำเข้าสินค้าในรูปแบบ การค้าปกติผ่านทางชายแดนและทางทะเลของพม่าที่มีการนำเข้าจากไทย.....	121
ภาคผนวก ค. ผลการประชุมระดับผู้นำว่าด้วยยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ด้านเศรษฐกิจ (ECS).....	122
ภาคผนวก ง. ตารางแสดงมูลค่าการค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากรแม่สาย (รายเดือน) ปี พ.ศ. 2544.....	125
ภาคผนวก จ. ตารางแสดงมูลค่าการค้าชายแดน ณ ด้านศุลกากรแม่สอด (รายเดือน) ปี พ.ศ. 2545.....	126
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	127

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย